

Q U I N T I
H O R A T I I
F L A C C I
O P E R A .

Cum Notis Selectis.

T O M U S I I .

VENETIIS MDCCLXXXIII
Apud Thomam Bestinelli

Cum Facultate ac Privilegio.

DONO EREDI DI

NICOLA E NICOLETTA GATTINI

GATTINI
L
174/2

LECTORI DOCTO AC BENEVOLO

LUDOVICUS ANTONIUS LUSCHIUS S. D.

Quemadmodum in calce secundi voluminis Commentariorum C. J. Caesaris monuimus literatam (sicuti ipsa se nuncupat) Manbemiensium Societatem Cl. Oudendorpii Editionem secutam non fuisse, etsi in Elencho jam evulgato sponponderat; sic nunc monebimus in Q. Horatii Flacci Eglogis recudendis eandem Societatem a Cl. Burmanni Editione multum descivisse, quam itidem sibi met sumpserit exprimendam. Veruntamen id facere inconsultum plane erat: habenda nempe ratio recentiorum summi subsellii Criticorum, Bentleji, Cuningamii, Baxteri, Gesneri, quos ipsi consulimus, vel in contextu corrigendo, vel in variantibus lectionibus seligendis. Inter ceteros Baxterum præsertim coluimus veluti ducem ac antesignanum. Nec in hoc dumtaxat a Germanis illis recessimus; sed eorum demum abjicientes auctoritatem, quæ bonis emtoribus satis superque, & nobis quoque nonnihil fucum fecerit, rationemque magistram amplexantes, quod ab ipsa abludit, respuimus, ac iis pene in omnibus valediximus. Indicem enim haud sane otiosum, quippe qui Auctoris characterem spiritumque representet, ejusdem atque vel in d. x. effata, vel non antea excogitatas locutiones, ab ingenii vi, nec non animi ingenti sensu, ut ita dicam, exculptas, ob oculos ponat, in Horatio adjecimus; notulis præterea rarioribus insper-

Q. Hor. Fl. T. II.

sa illius carmina exhibentes. Has duas res a Manhemien-
sibus Editoribus plerumque neglectas, nos & in reli-
quis latinis Scriptoribus, maxime postremam, jugiter
præstabimus: ita namque Juvenalem & Lucanum,
tota veste nudatos, admodum non pauci, nobis quidem
non exceptis, exhorruerunt, ut subveniendum omnino es-
se cognoverimus adolescentulis non modo, sed etiam cru-
ditulis, quibus cuncta vel intelligere, vel recordari non
leve negotium facessit. Ecquis hercle totum Latium cal-
let? Hujusmodi vero adnotationes, utpote in Cæsare ac
Horatio, incerta lege hinc & illinc decerptas, siquidem
nimis difficile est tales invenire, quales oportet esse, ut
editionibus nostris aptentur, idcirco e pænu nostro post-
hac depromere interdum, seu potius nostro Marte conscri-
bere suscepimus; quod in Rei Rusticæ Scriptoribus prælo
subjectis nunc primum accidit. Hoc unum curabimus, ut
sint breviores ac pernecessariæ. Cæterum, ubi tantil-
lum nobis otii suppetat, Juvenali quoque ac Lucano suus
ornatus non deerit. Explicationes in ipsos sc. vulgabi-
mus, quæ facili negotio eorum voluminibus adsui pos-
sint. Hæc interea habeto, benevole Lector, nostrique
item laboris candide Judex; ac plura deinceps, pro re
nata, tecum communicabimus. Non alia de causa ob-
scurum prope nomen tibi nostrum prodidimus, nisi ut
scias, cui admonitiones, castigationes, liberioresque, &
si lubet, acres quoque reprehensiones, dummodo rem
literariam juvent, mittantur. Vale.

Dabam Venetiis xvii. Kal. Octobris MDCCLXXXIII.

SYLLOGE

PRÆSTANTIORUM EDITIONUM

Q. HORATII FLACCI.

- 1470 **M**ediolani curante A. Zaroto.
1474 Ferrariæ in 8.
1476 & 77 Mediolani per Philipp. de Lavania. in fol.
1477 Venetiis per Phil. q.m. Petri.
1481 Sine loci nota cum commentariis Acronis & Porphyrio-
nis.
1482 Florentiæ cum Chr. Landini interpretationibus. in fol.
1483 Venetiis per J. de Forlivio. in fol.
1485 Mediolani per A. Zarotum P. cum comment. Acronis
& Porphyronis.
1486 Venetiis per Bernardin. de Tridino. in fol.
1490 — cum comment. J. Arrivabeni. in fol.
1492 — cum scholiis A. Mancinelli & Landini. in fol.
1495 — per J. de Quarengis. in fol.
1498 Argentorati per Jac. Locherum. in fol.
1498 Lipsiæ in 4.
1501 Aldina editio. in 8.
1503 Parisiis cum comment. A. Mancinelli & B. Ascensii.
in fol.
1506 — cum notis B. Ascensii. in 4.
1519 — cum commentariis variorum, recensente B. Ascon-
sio. in fol.
1527 Basileæ cum comment. Acronis. in 8.
1533 Friburgi cum notis H. Glareani. in 8.
1535 Lugduni apud Gryph. in 8.
1539 Parisiis apud Rob. Stephanum. in 8.
1545 — ex officina Vascosani. in 4.
1545 Basileæ cum comment. Acronis & Porphyr.
1552 Venetiis apud Aldum cum comment. A. Murat.
1553 — cum comment. & observat. varior. fol.
1555 Basileæ emendante Fabricio. in fol.
1555 — cum notis J. Hartung. in fol.

- 1561 Lugduni cum comment. D. Lambini. in 4.
 1566 Venetiis apud P. Manutium. in 4.
 1566 Antwerp. apud Plantin. cum castigat. Pulmanni.
 1567 Lugduni Francisc. Irenici. in 8.
 1575 Heidelbergæ cum notis G. Xylandri. in 8.
 1577 Parisiis Adr. Turnebi. in 8.
 1578 Antwerp. apud Plant. cum comment. Cruquii.
 1578 Lipsiæ G. Fabricii cum not. Mureti & Manutii.
 in 8.
 1582 Parisiis Petri Gualteri Chabotii. in 8.
 1590 Neostadii cum notis G. Xylandri. in 8.
 1602 Lipsiæ cum scholiis Greg. Bersmanni. in 8.
 1606 Londini cum notis J. Bond. in 8.
 1608 Antwerp. cum comment. Lavini Torrent. in 4.
 1610 Lipsiæ cum notis D. Heinsii. in 8.
 1613 Parisiis apud R. Stephan. cum not. J. Rutgersii. in 12.
 1642 — e typographia regia. in fol.
 1653 Lugduni Batav. curante Schævelio. in 8.
 1668 Roterdami cum notis Jo. Minelli.
 1683 Tolosæ P. Godellius in usum Delphini.
 1691 Parisiis L. Desprez. in 4.
 1694 Londini cum notis Dacerii. in 8.
 1696 Parisiis J. Juvencii expurgatus. in 8.
 1699 Trajecti Batav. Petri Burmanni. in 12.
 1699 Cantabrigiæ, ad optim. exemplar. fidem. in 4.
 1701 Londini per Guil. Baxterum. in 8.
 1711 Cantabrigiæ R. Bentleyi in 4.
 1713 & 28. Amstelodami cum Bentleyi emendat.
 1713 Cantabrigiæ Isaaci Verburgii. in 8.
 1713 Amstelodami P. Burmanni. in 12.
 1721 Londini curis Alex. Cuninghamii. in 8.
 1731 — ex recens. G. Wade. in 8.
 1750 Glasguae apud Foulis. in 12.
 1752 Lipsiæ apud Fritschium. in 8.
 1775 Parisiis apud Barbou. in 12.

Q. HORATII FLACCI
 SATYRARUM
 LIBER I.

SATYRA I.

Omnibus, maxime vero avaris, sortem suam gravem esse,

QUI fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi sortem
 Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
 Contentus vivat; laudet diversa sequentes?
 O fortunati mercatores, gravis annis
 Miles ait, multo jam fractus membra labore.
 Contra mercator, navim jactantibus Austris,
 Militia est potior. Quid enim? concurritur: horæ
 Momento cita mors venit, aut victoria læta.
 Agricola laudat juris legumque peritus,
 Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat,

Q. Hor. Fl. T. II.

A

Ille, datis vadibus (1) qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viventes clamat in urbe.

Cetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem
Delassare valent Fabium (2). Ne te morer, audi

Quo rem deducam. Si quis Deus, En ego, dicat, 15

Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modo miles,

Mercator: tu, consultus modo, rusticus: hinc vos,

Vos hinc mutatis discedite partibus. Eja

Quid statis? nolint. Atqui licet esse beatis.

Quid causæ est, merito quin illis Juppiter ambas 20

Iratas buccas inflet, neque se fore posthac

Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?

Præterea, ne sic, ut qui jocularia (3), ridens

Percurram: quamquam ridentem dicere verum

Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi 25

Doctores, elementa velint ut discere prima.

Sed tamen amoto quæramus seria ludo.

Ille gravem duro terram qui vertit aratro,

Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne

Audaces mare qui currunt, hac mente laborem 30

Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,

Ajunt, cum sibi sint congesta cibaria: sicut

Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris

Ore trahit quodcumque potest, atque addit acervo,

Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri: 35

Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum,

Non usquam prorepat, & illis utitur ante

Quæsitis sapiens (4): cum te neque fervidus æstus
Demoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum,
Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter. 40

Quid juvat immensum te argenti pondus & auri

Furtim defossa timidum deponere terra?

Quod (4) si comminuas, vilem redigatur ad assem.

At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?

Millia frumenti tua triverit area centum, 45

Non tuus hoc capiet venter plus, quam meus: ut si

Reticulum panis (5) venales inter onusto

Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam

Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra

Naturæ fines viventi, jugera centum, an 50

Mille aret? At suave est ex magno tollere acervo.

Dum ex parvo nobis tantundem haurire relinquo,

Cur tua plus laudes cumeris (6) granaria nostris?

Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urna,

Vel cyathos; & dicas, Magno de flumine mallet, 55

Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere. Eo fit,

Plenior ut si quos delectet copia justo,

Cum ripa simul avulsos ferat Aufidus (7) acer:

At qui tantuli eget, quanto est opus, is neque limo

Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.

At bona pars hominum, decepta cupidine falso, 60

Nil satis est, inquit: quia tanti, quantum habeas, sis.

(a) sapiens MSS. plerique & Porphyrio. patiens plures
& Aron.

Quid facias illi? jubeas miserum esse libenter,
 Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis
 Sordidus, ac dives, populi contemnere voces 65
 Sic solitus: Populus me sibilat, at mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
 Tantalus a labris sitiens fugientia captat
 Flumina. Quid rides? mutato nomine de te
 Fabula narratur. Congestis undique saccis 70
 Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
 Cogaris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
 Nescis quo valeat nummus? quem præbeat usum?
 Panis ematur, olus, vini sextarius: adde,
 Queis humana sibi doleat natura negatis. 75
 An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
 Formidare malos fures, incendia, servos,
 Ne te compilent fugientes: hoc juvat? horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
 At si condoluit tentatum frigore corpus, 80
 Aut alius casus lecto te adfixit (a); habes qui
 Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
 Suscitet, ac reddat natis, carisque propinquis.
 Non uxor saluum te vult, non filius: omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ. 85
 Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?

(a) adfixit Cruq. Pulm. & Torrent. adfixit ceteri MSS.

An si cognatos (a), nullo naturæ labore
 Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos;
 Infelix operam perdas: ut si quis asellum 90
 In campo doceat parentem currere frenis?
 Denique sit finis quærendi: cumque habeas plus, (b)
 Pauperiem metuas minus: & finire laborem
 Incipias, parto quod avebas: nec facias (c) quod
 Ummidius quidam (non longa est fabula) dives, 95
 Ut metiretur nummos; ita sordidus ut se
 Non unquam servo melius vestiret; ad usque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum. 100
 Quid mihi igitur suades? ut vivam Nævius? (d) aut sic;
 Ut Nomentanus? (e) Pergis pugnancia secum
 Frontibus adversis componere. Non ego, avarum
 Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
 Est inter Tanaim quiddam, socerumque Viselli. 105
 Est modus in rebus: sunt certi denique fines,
 Quos ultra, citraque nequit consistere rectum.
 Illuc, unde abii, redeo. Nemon' ut avarus (e)

(a) at si cognatos &c. Bemh. duo Cruq. An si &c. cum nota interrogandi ad verba currere frenis Torrentio placet.

(b) quoque habeas &c. unus Muret.

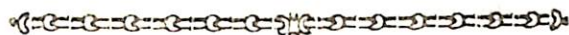
(c) ne facias Cruq. Pulm. & Torr.

(d) ut vivam Nævius &c. plerique cum Acron. & Porphyrius Manius Torr. Edit. Ascens.

(e) Nemon' ut avarus &c. vix non omnes. In antiquiss. Bland. Cruq. legitur. Qui nemo &c. at Dacier includit ut avarus duplici commate.

Se probet, ac potius laudet diversa sequentes?
 Quodque aliena capella gerat distentius uber, 110
 Tabescat? neque se majori pauperiorum
 Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
 Sic festinanti semper locupletior obstat:
 Ut, cum carceribus missos rapit ungula (9) currus,
 Instat equis auriga suos vincentibus, illum 115
 Præteritum temnens extremos inter euntem.
 Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
 Cedat (a), uti conviva satur, reperire queamus.
 Jam satis est: ne me Crispini (10) scrinia Lippi 120
 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

(a) exacto contentus tempore vitæ cedat *vulgaris lectio & Cruq.* tempore vita cedat *MSS. omnes.*

S A T Y R A II.

Stultos, dum vitia quedam declinant, in contraria incidere.

Ambubajarum (11) collegia, pharmacopolæ (12),
 Mendici, mimæ, balatrones (13) hoc genus omne
 Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigellî;
 Quippe benignus erat: contra hic, ne prodigus esse
 Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico, 5
 Frigus quo duramque famem depellere (a) possit.
 Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
 Præclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
 Omnia conductis coemens obsonia nummis:
 Sordidus, atque animi quod parvi nolit haberi, 10
 Respondet: laudatur ab his, culpatur ab illis.
 Fusidius vappæ famam timet ac nebulonis,
 Dives agris, dives positus in fœnore nummis.
 Quinas hic capiti mercedes exsecat (b): atque
 Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget. 15
 Nomina sectatur (14), modo sumta veste virili,
 Sub patribus duris tironum (15). Maxime, quis non,
 Juppiter, exclamat, simul atque audivit? at in se (c)

(a) propellere *Bemb. quatuor Palm.*

(b) exigit *mendose Porphy.*

(c) ipse *Bemb. ille edit. Ascens.*

Pro quæstu sumtum facit. Hic, vix credere possis,
 Quam sibi non sit amicus: ita ut pater ille, Terenti²⁰
 Fabula quem miserum nato vixisse fugato
 Inducit, non se pejus cruciaverit, atque hic.
 Si quis nunc quærat, quo res hæc pertinet? illuc:
 Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
 Malthinus tunicis demissis ambulat; est qui²⁵
 Inguen ad obscœnum subductis usque facetus:
 Pastillos (16) Rufillus olet, Gorgonius hircum.
 Nil medium est. Sunt, qui nolint tetigisse nisi illas,
 Quarum subsuta (17) talos tegat instita (18) veste:
 Contra alius nullam nisi olenti in fornice stantem.³⁰
 Quidam notus homo cum exiret fornice, Maeste
 Virtute esto, inquit, sententiâ dia Catonis (19):
 Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
 Huc juvenes æquum est descendere, non alienas
 Permolere uxores. Nolim laudari, inquit,³⁵
 Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
 Audire est operæ pretium, procedere recte
 Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent:
 Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
 Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.⁴⁰
 Hic se præcipitem tectis dedit: ille flagellis
 Ad mortem cæsus: fugiens hic decedit acrem
 Prædonum in turbam: dedit hic pro corpore nummos:
 Hunc permîxerunt calones (20): quin etiam illud
 Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem⁴⁵

Demeteret ferrum. Jure omnes: Galba negabat.
 Tutior at quanto merx est in classe secunda!
 Libertinarum dico, Sallustius in quas
 Non minus insanit, quam qui mœchatur: at hic si,
 Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste⁵⁰
 Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
 Esse: daret quantum satis esset, nec sibi damno
 Dedecorique foret: verum hoc se amplectitur uno,
 Hoc amat, hoc laudat: matronam nullam ego tango.
 Ut quondam Marsæus amator Originis (21), ille,⁵⁵
 Qui patrum mimæ donat fundumque, laremque,
 Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.
 Verum est cum minimis, est cum meretricibus: unde
 Fama malum gravius, quam res trahit. An tibi abunde
 Personam satis est, non illud, quidquid ubique⁶⁰
 Officit, evitare? bonam deperdere famam,
 Rem patris oblimare (22), malum est ubicumque. Quid
 inter
 Est in matrona, ancilla, peccesse togata (23)?
 Villius in Fausta Sullæ gener, hoc miser uno
 Nomine deceptus, pœnas dedit usque superque,⁶⁵
 Quam satis est: pugnis cæsus, ferroque petitus,
 Exclusus fore, cum Longarennus foret intus.
 Huic si mutonis verbis mala tanta videntis
 Diceret hæc animus: Quid vis tibi? numquid ego a te
 Magno prognatum depono consule cunnum,⁷⁰
 Velatumque stola, mea cum conferbuit ira?

Quid responderet? Magno patre nata puella est.
 At quanto meliora monet, pugnantiaque istis,
 Dives opis natura suæ, si tu modo recte
 Dispensare velis, ac non fugienda petendis 75
 Immiscere! Tuo vitio, rerumne labores (24),
 Nil referre putas? quare, ne pœniteat te,
 Desine matronas sectarier: unde laboris
 Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
 Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos, 80
 Sit licet, hoc, Cerinthe, tuo (a) tenerum est femur, aut crus
 Rectius; atque etiam melius persæpe togatæ.
 Adde huc, quod mercem sine fucis gestat; aperte
 Quod venale habet, ostendit: nec, si quid honesti est,
 Jactat, habetque palam, quærit quo turpia celet. 85
 Regibus (25) hic mos est: ubi equos mercantur, opertos (b)
 Inspiciunt: ne, si facies (ut sæpe) decora
 Molli fulta pede est, emtorem inducat hiantem,
 Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
 Hoc illi recte; ne corporis optima lynceis 90
 Contemplere oculis, Hypsæa cæcior, illa
 Quæ mala sunt, species. O crus, o brachia! verum
 Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.
 Matronæ, præter faciem, nil cernere possis,
 Cetera, ni Catia est, demissa veste tegentis. 95
 Si interdicta petes, vallo circumdata (nam te

(a) tuum vulg. tuæ conj. Cun.

(b) opertos meliores MSS. apertos Muret. Dacier.

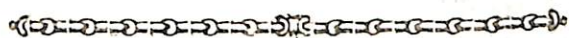
Hoc facit insanum) multæ tibi tum officient res:
 Custodes, lectica, ciniffones, parasitæ,
 Ad talos stola demissa, & circumdata palla:
 Plurima, quæ invadeant pure adparere tibi rem. 100
 Altera nil obstat: Cois (26) tibi pæne videre est
 Ut nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
 Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
 Insidias fieri, pretiumque avellier, ante
 Quam mercem ostendi? leporem venator (27) ut alta 105
 In nive sedetur, positum sic tangere nolit:
 Cantat (a) & adponit, Meus est amor huic similis: nam
 Transvolat in medio posita, & fugientia captat.
 Hiscene versiculis speras tibi posse dolores,
 Atque æstus, curasque graves e pectore pelli? 110
 Nonne cupidinibus statuit natura modum, quem
 Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
 Quærere plus prodest; & inane abscindere soldo?
 Num, tibi cum fauces urit sitis, aurea quæris
 Pocula? num esuriens fastidis omnia, præter 115
 Pavonem, rhombumque? tument tibi quum inguina num, si
 Ancilla, aut verna est præsto puer, impetus in quem
 Continuo fiat, malis tentigine rumpi?
 Non ego; namque parabilem amo Venerem, facilemque.
 Illam, post paullo: sed pluris: si exierit vir: 120
 Gallis hanc, Philodemus ait: sibi, quæ neque magno

(a) cantat omnes MSS. captat Lambin.

Stet pretio, neque cunctetur, cum est jussa, venire:
 Candida rectaque sit; munda hactenus, ut neque longa (28)
 Nec magis alba velit, quam det natura, videri.
 Hæc ubi subposuit dextrum corpus mihi lævo (a),
 Ilia & Ægeria est: do nomen quodlibet illi. 126
 Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat,
 Janua frangatur, latret canis: undique magno
 Pulsa domus strepitu resonet: vepallida (b) lecto
 Desiliat mulier: miseram se conscia clamet: 130
 Cruribus (29) hæc metuat, doti (30) deprensa, egomet mī.
 Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo;
 Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
 Deprendi miserum est: Fabio vel iudice vincam.

(a) dextro... lævum vulg.
 (b) vepallida *Recentiores & Lambin.* v. pallida *Bemb. & omnes Torrent.* ut pallida *quidam MSS. Lamb.* vel pallida *unus Pulm.* ne pallida *Petr.*

S A T Y R A III.

*In amicorum vitiis connivendum, neque peccata
 omnia in scelerum numero ponenda.*

OMnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
 Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
 Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
 Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,
 Si peteret per amicitiam patris, atque suam, non
 Quidquam proficeret: si collibisset, ab ovo
 Usque ad mala (31) citaret: Io Bacche (a), modo summa
 Voce, modo hac resonat (b) quæ chordis quattuor ima (c).
 Nil æquale homini fuit illi: sæpe velut qui
 Currebat fugiens hostem; persæpe velut qui 10
 Junonis sacra ferret, habebat sæpe ducentos,
 Sæpe decem servos: modo reges atque tetrarchas,
 Omnia magna loquens: modo, sit mihi mensa tripes, &
 Concha salis puri, & toga, quæ defendere frigus,
 Quamvis crassa, queat. Decies centena (32) dedisses 15
 Huic parco paucis contento, quinque diebus
 Nil erat in oculis. Noctes vigilabat ad ipsum
 Mane, diem totum stertebat; nil fuit unquam

(a) Io Bacche *MSS.* Bacchæ *Turnebus.*
 (b) resonans *unus cod. Canteri.*
 (c) chordis quæ quattuor ima *plures optimi MSS.*

Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi: Quid tu?
 Nullane habes vitia? immo alia, haud fortasse minora (a). 20
 Mænius absentem Novium quum carperet: Heus tu,
 Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis,
 Verba (33) putas? Egomet mî ignosco, Mænius inquit.
 Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari (34).
 Cum tua pervideas (b) oculis mala lippus inunctis, 25
 Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
 Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? at tibi contra
 Evenit, inquirant vitia ut tua rursus & illi.
 Iracundior est paullo, minus aptus acutis
 Naribus horum hominum. Rideri possit, eo quod 30
 Rusticius tonso toga defluit (35), & male laxus
 In pede calceus hæret. At est bonus, ut melior vir
 Non alius quisquam: at tibi amicus: at ingenium ingens
 Inculto latet hoc sub corpore (c): denique te ipsum
 Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim 35
 Natura, aut etiam consuetudo mala; namque
 Neglectis urenda filix innascitur agris.
 Illuc (36) prævertamur: amatorem quod amicæ
 Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
 Delectant: veluti Balbinum polypus (37) Hagnæ. 40
 Vellem in amicitia sic erraremus: & isti
 Errori nomen virtus posuisset honestum.

(a) & fortasse minora plures MSS. Cruq. Lamb. & quin-
 que Pulm.

(b) prævideas alii.

(c) corpore Petr. Lamb. pectore plures & melior. Torrent.

At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
 Si quod sit vitium, non fastidire: strabonem
 Adpellat Pætum (38) pater: & Pullum, male parvus 45
 Si cui filius est: ut abortivus fuit olim
 Sisyphus: hunc Varum, distortis cruribus: illum
 Balbutit Scaurum (39), pravis fultum male talis.
 Parcior hic vivit? frugi dicatur. Ineptus
 Et jactantior hic paullo est? concinnus amicis 50
 Postulat ut videatur: at est truculentior, atque
 Plus æquo liber (40)? simplex fortisque habeatur.
 Caldior est? acres inter numeretur; opinor,
 Hæc res & jungit, junctos & servat (a) amicos.
 At nos virtutes ipsas invertimus, atque 55
 Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
 Nobiscum vivit? multum est demissus homo: illi
 Tardo cognomen pingui (b) damus. Hic fugit omnes
 Insidias, nullique malo latus obdit apertum?
 (Cum genus hoc inter vitæ versetur, ubiacris 60
 Invidia atque vigent ubi crimina) pro bene sano
 Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
 Simplicior si quis (c) (qualem me sæpe libenter
 Obtulerim tibi Mæcenæ) ut forte legentem
 Aut tacitum impellat (d), quovis sermone? molestus! 65

(a) jungat... servet conj. Cun.

(b) pingui optimi MSS. pinguis Lamb. Cru q. Turnebus.

(c) simplicior si quis vulgati omnes. simplicior quis at est
 Lamb. Torrent. & est sex Pulm. & tres Canter.

(d) impellat MSS. meliores. apellet Lambin.

Communi sensu plane caret, iniquimus. Eheu
 Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
 Nam vitiis nemo sine nascitur: optimus ille est,
 Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum est,
 Cum mea compenset vitiis bona; pluribus hisce (a), 70
 (Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
 Si volet: hac lege, in trutina ponetur eadem.
 Qui, ne tuberibus propriis offendant amicum,
 Postulat, ignoscet verrucis illius. Æquum est,
 Peccatis veniam poscentem reddere rursus. 75
 Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
 Cetera item nequeunt stultis hærentia: cur non
 Ponderibus modulisque suis ratio utitur? ac res
 Ut quæque est, ita suppliciiis delicta coercet?
 Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus, 80
 Semesos pisces tepidumque ligurrierit jus,
 In cruce suffigat; Labeone insanius inter
 Sanos dicatur. Quanto hoc furiosius, atque
 Majus peccatum est? paullum deliquit amicus:
 (Quod nisi concedas, habere insuavis, acerbus,) 85
 Odisti, & fugis, ut Drusonem debitor æris:
 Qui nisi, cum tristes misero venere Calendæ (41),
 Mercedem, aut nummos unde unde extricat, amaras
 Porrecto jugulo (42) historias, captivus ut audit.
 Comminxit lectum potus, mensave catillum 90
 Evan-

(a) his se edit. Ascens.

Evandri manibus tritum dejecit; ob hanc rem,
 Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
 Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
 Sit mihi? Quid faciam, si furtum fecerit? aut si
 Prodiderit commissa fide? (43) sponsumve negarit? 95
 Quis paria esse fere placuit peccata, laborant,
 Cum ventum ad verum est: sensus moresque repugnant,
 Atque ipsa utilitas, justi prope mater & æqui.
 Cum prorepserunt primis animalia terris, 99
 Mutum & turpe pecus, glandem atque cubilia propter
 Unguibus & pugnīs, dein fustibus, atque ita porro
 Pugnabant armis, quæ post fabricaverat usus:
 Donec verba, quibus voces sensusque notarent,
 Nominaque invenere: dehinc absistere bello,
 Oppida cæperunt munire, & ponere leges, 105
 Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
 Nam fuit ante Helenam cunnus teterrima belli
 Causa: sed ignotis perierunt mortibus illi,
 Quos Venerem incertam rapientes, more ferarum,
 Viribus editior cædebat, ut in grege taurus. 110
 Jura inventa metu injusti fateare necesse est,
 Tempora si fastosque velis evolvere mundi.
 Nec natura potest justo secernere iniquum,
 Dividit ut bona diversis, fugienda petendis. 114
 Nec vincet ratio hoc, tantundem ut peccet, idemque,
 Qui teneros caules alieni fregerit horti,
 Et qui nocturnus divum sacra legerit. Adsit

Regula, peccatis quæ pœnas irroget æquas;
 Ne scutica dignum, horribili sectere flagello.
 Nam, ut ferula cædas meritum majora subire 120
 Verbera, non vereor: cum dicas esse pares res
 Furta latrocinii, & magnis parva mineris
 Falce recisurum simili te, si tibi regnum
 Permittant homines. Si dives, qui sapiens est,
 Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex; 125
 Cur optas quod habes? Non nosti, quid pater, inquit,
 Chrysippus dicat: Sapiens crepidas (44) sibi nunquam
 Nec soleas fecit: sutor tamen est sapiens. Quo?
 Ut, quamvis tacet Hermogenes, cantor tamen, atque
 Optimus est modulator; ut Alfenus vaser, omni 130
 Abjecto instrumento artis, clausaque taberna,
 Sutor erat: sapiens operis sic optimus omnis
 Est opifex solus, sic rex. Vellunt tibi barbam
 Lascivi pueri: quos tu nisi fuste coerces,
 Urgeris turba circum te stante, miserque 135
 Rumperis, & latras, magnorum maxime regum.
 Ne longum faciam, dum tu quadrante lavatum
 Rex ibis, neque te quisquam stipator, ineptum
 Præter Crispinum, sectabitur: & mihi dulces
 Ignoscent, si quid peccavero (a) stultus, amici: 140
 Inque vicem illorum patiar delicta libenter,
 Privatusque magis vivam te rege beatus.

(a) peccaro Bemb. & duo Palm. peccabo quidam Lamb.
 quinque Torr.

SATYRA IV.

Satyrarum poetarum, ac suam præsertim in scribendo licentiam excusat.

EUpolis, atque Cratinus, Aristophanesque poetæ,
 Atque alii, quorum comœdia prisca virorum est,
 Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
 Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
 Famosus, multa cum libertate notabant. §
 Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
 Mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
 Emunctæ naris, durus componere versus:
 Nam fuit hoc vitiosus; in hora sæpe ducentos,
 Ut magnum, versus dictabat stans pede in uno. 10
 Cum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
 Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem,
 Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. Ecce,
 Crispinus minimo me provocat. Accipe, si vis,
 Accipiam tabulas (a): detur (b) nobis locus, hora, 15
 Custodes: videamus, uter plus scribere possit.
 Dî bene fecerunt, inopis me quodque pusilli

(a) accipiam tabulas MSS. plerique Crug. & Torr. duo
 Palm. accipe jam Mur. edit. Ascens.
 (b) dentur Bemb.

Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
 At tu conclusas hircinis follibus auras,
 Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis, 20
 Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro
 Delatis capsis & imagine: cum mea nemo
 Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
 Quod sunt, quos genus hoc minime iuvat: utpote plures
 Culpari dignos. Quemvis media erue (a) turba: 25
 Aut ob avaritiam (b), aut misera (c) ambitione laborat.
 Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum:
 Hunc capit argenti splendor, stupet Albius ære:
 Hic mutat merces surgente a sole, ad eum quo
 Vespertina tepet regio: quin per mala præceps 30
 Fertur, uti pulvis collectus turbine: ne quid
 Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
 Omnes hi metuunt versus, odere poetas.
 Fœnum habet in cornu, longe fuge; dummodo risum
 Excutiat sibi (d), non hic cuiquam parcat amico: 35
 Et quodcunque semel chartis illevertit, omnes
 Gestiet a furno redeunt scire, lacuque,
 Et pueros, & anus. Agedum, pauca accipe contra:
 Primum ego me illorum, dederim quibus esse poetas,
 Excerptam numero. Neque enim concludere versum 40

(a) erue *Edit. Lamb. Cruq. Torr. & Heins.* eripe *tres Cruq. & unus Pulm. elige ante Lamb.*

(b) ab avaritia *Heinsius.*

(c) miser in *MS. pler. Torrent.*

(d) tibi, ut *conj. Reger.*

Dixeris esse satis: neque, si quis scribat, uti nos,
 Sermoni propiora, putes hunc esse poetam.
 Ingenium cui sit; cui mens diviniore, atque os
 Magna sonaturum; des nominis huius honorem.
 Idcirco quidam, comœdia, necne, poema 45
 Esset, quæsiverit: quod acer spiritus ac vis
 Nec verbis nec rebus inest: nisi quod pede certo
 Differt sermoni sermo merus. At pater ardens
 Sævit, quod meretrice nepos insanit amica
 Filius (a), uxorem grandi cum dote recusat: 50
 Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulet ante
 Noctem cum facibus. Numquid Pomponius istis
 Audiret leviora, pater si viveret? ergo
 Non satis est puris versum perscribere verbis:
 Quem si dissolvās, quivis stomachetur eodem, 55
 Quo personatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
 Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
 Tempora certa, modosque, & quod prius ordine verbum est;
 Posterius facias, præponens ultima primis:
 Non, ut si solvas, *Postquam discordia tetra* 60
Bellicæ ferratos postes portasque refregit:
 Invenias etiam disiecti membra poetæ:
 Hactenus hæc: alias, justum sit necne poema.
 Nunc illud tantum quæram: meritone tibi sit
 Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer 65

(a) insanit amica filius *Muret. & prima edit. Lamb.* insanus *alii.*

Ambulat, & Caprius (45) rauci male, cumque libellis;
 Magnus uterque timor latronibus: at bene si quis
 Et puris vivat manibus, contemnat utrumque.
 Ut sis tu similis Cæli Byrrhique (a) latronum,
 Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me? 70
 Nulla taberna meos habeat, neque pila (46) libellos,
 Quæis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli.
 Non recito cuiquam, nisi amicis, idque coactus;
 Non ubivis, coramve quibuslibet. In medio qui
 Scripta foro recitent, sunt multi; quique lavantes: 75
 Suave locus voci resonat conclusus, Inanes
 Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
 Tempore num faciant alieno. Lædere gaudes,
 Inquis, & hoc studio pravus facis. Unde petitum
 Hoc in me jadis? est auctor quis denique eorum 80
 Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum,
 Qui non defendit, alio culpante; solutos
 Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
 Fingere qui non visa potest, commissæ tacere
 Qui nequit; hic niger est; hunc tu, Romane, caveto. 85
 Sæpe tribus lectis (47) videas cœnare quaternos;
 E quibus unus avertit quavis aspergere cunctos,
 Præter eum, qui præbet aquam (48): (b) post, hunc
 quoque potus,

(a) Cæli Byrrhique plurimi. Leli & Byrrique, Titi, & Scii,
 que alii.

(b) præbet aquam omnes Codd. aqua Muretus.

Condita cum verax aperit præcordia Liber.
 Hic tibi comis, & urbanus, liberque videtur 90
 Infesto nigris. Ego, si risi, quod ineptus
 Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,
 Lividus & mordax videor tibi. Mentio si qua
 De Capitolini furtis injecta Petilli (49)
 Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos: 95
 Me Capitolinus convictore usus amicoque
 A puero est, causaque mea permulta rogatus
 Fecit; & incolumis lætor, quod vivit in urbe:
 Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud
 Fugerit. Hic nigræ succus loliginis, hæc est 100
 Ærugo mera; quod vitium procul abfore chartis,
 Atque animo prius, ut si quid promittere de me
 Possum aliud, vere promitto. Liberius si
 Dixero quid, si forte jocosius; hoc mihi juris
 Cum venia dabis: insuevit pater optimus hoc me (a), 105
 Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando,
 Cum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
 Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
 Nonne vides, Albæ ut male vivat filius? utque
 Barrus inops? magnum documentum, ne patriam rem
 Perdere quis velit. A turpi meretricis amore 110
 Cum deterreret, Sectani dissimilis sis.
 Ne sequerer mæchas, concessa cum Venere uti

(a) Insuevit --- hoc me omnes MSS. ante Lamb. Inse-
 vit --- hoc mi Lambin.

Possem; Deprensi non bella est fama Treboni,
 Ajebat: sapiens, vitatu, quidque petito 115
 Sit melius, caussas reddet tibi: mihi satis est, si
 Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
 Dum custodis eges, vitam famamque tueri
 Incolumem possum: simul ac duraverit ætas
 Membra animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
 Formabat puerum dictis: & sive jubeat, 125
 Ut facerem quid, Habes auctorem, quo facias hoc;
 Unum ex iudicibus (50) selectis objiciebat:
 Sive vetabat; An hoc inhonestum & inutile factum
 Necne sit, addubites, flagret (a) rumore malocum 125
 Hic atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros
 Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:
 Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
 Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis,
 Perniciem quæcunque ferunt; mediocribus, & queis
 Ignoscas, vitiis teneor; fortassis & isthinc 135
 Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
 Consilium proprium: neque enim, cum lectulus, aut me
 Porticus exceperit, desum mihi. Rectius hoc est:
 Hoc faciens, vivam melius: sic dulcis amicis 135
 Occurrat: hoc quidam non belle: nunquid ego illi
 Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
 Compressis agito labris; ubi quid datur otii,

(a) fragret sic MS. & Cum.

Illudo chartis: hoc est mediocribus illis
 Ex vitiis unum; cui si concedere nolis, 140
 Multa poetarum veniat manus, auxilio quæ (a)
 Sit mihi (nam multo plures sumus) ac veluti te
 Judæi, cogemus in hanc concedere turbam.

(a) auxilio quæ Edit. Cruq. & Torrent. Auxilioque unar
 Canter. & Ascens.

S A T Y R A V.

Facete iter suum Roma Brundisium usque describit.

EGressum (51) magna me accepit Aricia Romæ
 Hospitio modico; rhetor comes Heliodorus,
 Græcorum longe (a) doctissimus. Inde Forum Appi,
 Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
 Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos 5
 Præcinctis (52), unum: minus est gravis Appia tardis.
 Hic ego, propter aquam (53), quod erat deterrima (b),
 ventri

Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
 Expectans comites. Jam nox inducere (54) terris
 Umbras, & cœlo diffundere signa parabat. 10
 Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
 Ingerere. Huc adpelle: trecentos inseris: ohe
 Jam satis est. Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
 Tota abit hora: mali culices, ranæque palustres
 Avertunt somnos. Absentem ut cantat amicam 15
 Multa prolutus vappa nauta, atque viator

(a) longe multi MSS. Acro & Fabricius. linguæ nonnulli;
 Lambin. Cruq. & Torrent. Edit. Aldina.
 (b) teterrima alii.

Certatim: tandem fessus dormire viator
 Incipit: ac missæ pastum retinacula mulæ
 Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
 Jamque dies aderat, cum nil procedere lintrem 20
 Sentimus: donec cerebrosus prosilit unus,
 Ac mulæ nautæque caput lumbosque saligno
 Fuste dolat: quarta vix demum exponimur hora.
 Ora manusque tua lavimus, Feronia (55), lymphæ.
 Millia tum pransi tria repimus, atque subimus 25
 Impositum saxis late candentibus Anxur (56).
 Huc venturus erat Mæcenæ optimus, atque
 Coccejus, missi magnis de rebus uterque
 Legati, aversos soliti componere amicos.
 Hic oculis ego nigra meis collyria lippus 30
 Illinere (57). Interea Mæcenæ advenit, atque
 Coccejus, Capitoque simul Fontejus, ad unguem
 Factus homo, Antonî, non ut magis alter, amicus.
 Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
 Linquimus, insani ridentes præmia scribæ, 35
 Prætextam, & latum clavum, prunæque batillum (a). (58)
 In Mamurrarum (59) lassi deinde urbe manemus,
 Murena præbente domum, Capitone culinam.
 Postera lux oritur multo gratissima: namque
 Plotius & Varius Sinuessæ, Virgiliusque 40
 Occurrunt: animæ, quales neque candidiores

(a) batillum duo Cruq. unus Palm. & omnes vulg. vatil-
 lum plurimi MSS.

Terra tulit, neque quis me sit devinctor alter:
 O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
 Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
 Proxima Campano ponti (60) quæ villula, tectum 45
 Præbuit; & parochi (61) quæ debent ligna, salemque.
 Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
 Lusum it Mæcenas, dormitum ego, Virgiliusque:
 Namque pila lippis inimicum, & ludere crudis.
 Hinc nos Cocceji recipit plenissima villa, 50
 Quæ super est (62) Caudî (a) cauponas. Nunc mihi paucis
 Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicirri,
 Musa, velim memores; & quo patre natus uterque
 Contulerit lites. Messî clarum genus Osci (63),
 Sarmenti domina exstat: ab his majoribus orti 55
 Ad pugnam venire: prior Sarmentus (64), Equi te
 Esse feri similem dico. Ridemus: & ipse
 Messius, Accipio; caput & movet: O, tua cornu
 Ni foret exsecto frons, inquit, quid faceres, cum;
 Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix 60
 Setosam lævi frontem turpaverat oris.
 Campanum in morbum, in faciem permulta jocosus
 Pastorem saltaret uti Cyclopa, rogabat:
 Nil illi larva, aut tragicis opus esse cothurnis.
 Multa Cicirrus ad hæc: donasset jamne catenam 65
 Ex voto Laribus (65), quærebat: scriba quod esset;

(a) Caudî unus *Pulm.* & *Torrent.* item *Acron* & *Porphir.*
Claudii alii MSS.

Deterius nihilo (a) dominæ jus esse. Rogabat
 Denique, cur unquam fugisset; cui satis una
 Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo?
 Prorsus jucunde cœnam produximus illam. 70
 Tendimus hinc recta Beneventum, ubi sedulus hospes
 Pene arsit, macros (b) dum tudos versat in igne:
 Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
 Vulcano, summum properabat lambere tectum.
 Convivas avidos cœnam servosque timentes 75
 Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.
 Incipit ex illo montes Appulia notos
 Ostentare mihi, quos torret Atabulus, & quos
 Nunquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
 Villa recepisset, lacrymoso non sine fumo, 80
 Udos cum foliis ramos urentē camīno.
 Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
 Ad mediam noctem exspecto. Somnus tamen aufert
 Intentum Veneri: tum immundo somnia visu 84
 Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.
 Quattuor hinc rapimur viginti & millia rhedis,
 Mansuri oppidulo, quod versu dicere non est,
 Signis perfacile est. Venit vilissima rerum
 Hic aqua: sed panis longe pulcherrimus, ultra (c)

(a) deterius nihilo *Emb.* nihilo deterius, vel nullo deterius
Lamb. Torrent. & Canter.

(b) pene arsit, macros &c. *Lambin.* pæne macros, arsit
Membrane omnes.

(c) ultra *meliores Codd.* ultra *Muret.*

Callidus ut soleat humeris portare viator: 90
 Nam Canus¹ lapidosus; aquæ non ditior (a) urna,
 Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
 Flentibus hinc Varius discedit mœstus amicis.
 Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
 Carpentés iter, & factum corruptius imbri. 95
 Postera tempestas melior, via pejor, adusque
 Bari mœnia piscosi: dehinc Gnatia lymphis
 Iratis exstructa dedit risusque jocosque:
 Dum flamma sine, tura liquescere limine sacro
 Persuadere cupit: credat Judæus Apella (66), 100
 Non ego: namque Deos didici securum agere ævum:
 Nec, si quid miri faciat natura, Deos id
 Tristes ex alto cœli demittere testis.
 Brundisium longæ finis chartæque viæque.

(a) dulcior tres Torrent. & unus Cruq.

SATYRA VI.

*De vera nobilitate. Bonæ educationis & mediocris
 fortune laus.*

NON, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos
 Incoluit fines, nemo generosior est te:
 Nec, quod avus tibi maternus fuit atque paternus,
 Olim qui magnis legionibus imperitarent:
 Ut plerique solent, naso suspendis adunco (67) 5
 Ignotos, ut me libertino patre (68) natum.
 Cum referre negas, quali sit quisque parente
 Natus, dum ingenuus: persuades hoc tibi vere,
 Ante potestatem Tullæ, atque ignobile regnum,
 Multos sæpe viros nullis majoribus ortos, 10
 Et vixisse probos, amplis (a) & honoribus auctos.
 Contra, Lævinum Valerî genus, unde Superbus
 Tarquinius regno pulsus fuit (b), unius assis
 Non unquam pretio pluris licuisse, notante
 Judice, quo nosti, populo: qui stultus honores 15
 Sæpe dat indignis, & famæ servit ineptus;
 Qui stupet in titulis & imaginibus. Quid oportet

(a) multis quidam Lambin.

(b) fugit nonnulli Lambin. & Cruq.

Nos facere, a vulgo longe lateque remotos (a)?
 Namque esto, populus Lævino mallet honorem
 Quam Decio mandare novo (69), censorque moveret 20
 Appius, ingenuo si non essem patre natus?
 Vel merito, quoniam in propria non pelle quiessem.
 Sed (70) fulgente trahit constrictos gloria curru
 Non minus ignotos generosis. Quo tibi, Tulli,
 Sumere depositum clavum? fierique tribuno (b)? 25
 Invidia accrevit, privato quæ minor esset.
 Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
 Pellibus, & latum demisit pectore clavum;
 Audit continuo, Quis homo hic est? quo patre (c) natus?
 Ut si qui ægrotet, quo morbo Barrus, haberi 30
 Et cupiat (d) formosus: eat quacunque, puellis
 Injiciat curam quærendi singula; quali
 Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
 Sic qui promittit, cives, urbem sibi curæ,
 Imperium fore & Italiam, & delubra Deorum: 35
 Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
 Omnes mortales (71) curare & quærere cogit.
 Tune Syri, Damæ (72), aut Dionysî filius, audes
 Dejicere

(a) longe lateque remotos quidam Lambin. & Torrent.
 longe longeque & plures & meliores Codd. & Cruq.

(b) tribuno quidam Codd. Lambin. & Pulm. tribunum ante
 te Lambin.

(c) & quo patre Torrent. aut quo patre Muret.

(d) & cupiat omnes Cruq. & Torrent. ut cupiat alii MSS.
 & vulg.

Dejicere e saxo cives, aut tradere Cadmo (73)?
 At Novius collega gradu post me sedet uno; 40
 Namque est ille, pater quod erat meus. Hoc tibi Paullus
 Et Messala videris? At hic (74), si plostra ducenta,
 Concurrentque foro tria funera, magna sonabit,
 Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.
 Nunc ad me redeo libertino patre natum; 45
 Quem rodunt omnes libertino patre natum,
 Nunc, quia, Mæcenas, tibi sum convictor: at olim,
 Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
 Dissimile hoc illi est: quia non, ut forsit honorem
 Jure mihi invidet quivis, ita te quoque amicum: 50
 Præsertim cautum dignos adsumere, prava
 Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
 Me possum casu, quod te sortitus amicum.
 Nulla etenim mihi te fors obtulit: optimus olim
 Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem. 55
 Ut veni coram, singultim pauca loquutus,
 (Infans namque pudor prohibebat plura profari)
 Non ego me claro natum patre, non ego circum
 Me Saturejano vestrari rura caballo,
 Sed quod eram, narro: respondes (ut tuus est mos) 60
 Pauca: abeo; & revocas nono post mense, jubesque
 Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego ducō,
 Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
 Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.
 Atqui si vitiis mediocribus, ac mea paucis 65

Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
 Egregio inspersos rependas corpore nēvos)
 Si neque avaritiam, neque sordes, nec mala lustra (75)
 Objiciet vere quisquam mihi: purus & insons
 (Ut me collaudem) si & vivo carus amicis: 70
 Causa fuit pater his: qui macro pauper agello
 Noluit in Flavī (76) ludum me mittere, magni
 Quo pueri magnis e centurionibus orti,
 Lævo suspensi loculos tabulamque (77) lacerto,
 Ibant oſſionis referentes (78) idibus æra. 75
 Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
 Artes, quas doceat quivis eques atque senator
 Semet prognatos: vestem servosque sequentes
 In magno ut populo si quis vidisset, avita
 Ex re præberi sumtus mihi crederet illos. 80
 Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
 Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum
 (Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
 Non solum factō, verum opprobrio quoque turpi:
 Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim 85
 Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor
 Mercedē sequerer: neque ego essem questus. At
 hoc (a) nunc
 Laus illi debetur, & a me gratia major.
 Nil me pœniteat sanum patris hujus: eoque

(a) Ob hoc vulg.

Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars, 90
 Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
 Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
 Et vox & ratio: nam si natura juberet
 A certis annis ævum remeare peractum,
 Atque alios legere ad fastum quosunque parentes, 95
 Optaret sibi quisque; meis contentus, honestos (a)
 Fascibus & sellis nollem mihi sumere: demens
 Judicio vulgi, sanus fortasse tuo: quod
 Nollem onus (haud unquam solitus) portare molestum.
 Nam mihi continuo major quærenda foret res, 100
 Atque salutandi plures: ducendus & unus
 Et comes alter, uti ne solus rusve peregreve
 Exirem: plures calones, atque caballī
 Pascendi: ducenda petorrita (79). Nunc mihi curto
 Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum; 105
 Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
 Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tulli,
 Cum Tiburte via prætorem quinque sequuntur
 Te pueri, lasanum (80) portantes, canophorumque. (81)
 Hoc ego commodius, quam tu, præclare senator, 110
 Millibus (b) atque aliis, vivo. Quacunque libido est,
 Incedo solus: percontor quanti olus, ac far:
 Fallacem Circum, vespertinumque pererro

(a) honestos omnes Codd. Cruq. Pulm. Torr. onustos quatuor Lamb.

(b) millibus omnes MSS. ante Lambin. multis Lambin.

Sæpe forum: adsisto divinis; inde domum me
 Ad porri & ciceris refero laganique (82) catinum. 115
 Cœna ministratur pueris tribus: & lapis albus (83)
 Pocula cum cyatho duo sustinet: adstat echinus (84)
 Vilis cum patera guttus (85), Campana supellex.
 Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
 Surgendum sit mane; obeundus Marsya (86), quise 120
 Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.
 Ad quartam (87) jaceo; post hanc vagor, aut ego lecto,
 Aut scripto, quod me tacitum juvet; ungor olivo,
 Non quo fraudatis immundus Nacca lucernis.
 Ast ubi me fessum sol acrior ire lavatum 125
 Admonuit, fugio rabiosi tempora signi (88).
 Pransus non avide, quantum interpellat inani
 Ventre diem durare, domesticus otior. Hæc est
 Vita solutorum misera ambitione gravique.
 His me consolor, victurum (a) suavius, ac si 130
 Quæstor avus, pater atque meus, patruusque fuissent.

(a) victurus tres MSS. Lamb. & unus Torrent.

SATYRA VII.

Rupili & Persii rixam facete describit.

Proscripti Regis Rupili (89) pus atque venenum,
 Hybrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
 Omnibus & lippis (90) notum & tonsoribus esse.
 Persius hic permagna negotia dives habebat
 Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas: 5
 Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem;
 Confidens, tumidusque (a): adeo sermonis amari,
 Sisennas, Barros ut equis præcurreret albis (91).
 Ad Regem redeo. Postquam nihil inter utrumque
 Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti, 10
 Quo fortes, quibus adversum bellum incidit. Inter
 Hæctora Priamiden, animosum atque inter Achillem
 Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors:
 Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
 Summa fuit. Duo si discordia vexet (b) inertes; 15
 Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
 Cum Lycio Glaucio; discedat pigrior (c), ultro

(a) tumidus edit. Lamb. ex quatuor codd.

(b) verset aliqui Lamb.

(c) pigrior multi codd. pulchrior quatuor Oruq. quinque
 Torrent.

Muneribus missis) Bruto prætor (92) tenente
 Ditem Asiam, Rupili & Persi par pugnat, uti non
 Compositus melius cum Bitho Bacchius (93); in jus 20
 Acres procurrunt (a), magnum spectaculum uterque.
 Persius exponit causam: ridetur ab omni
 Conventu: laudat Brutum, laudatque cohortem (94):
 Solem Asiæ Brutum adpellat, stellasque salubres,
 Adpellat comites, excepto Rege: canem illum, 25
 Invisum agricolis sidus, venisse: ruebat
 Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
 Tum Prænестinus salso multumque (b) fluenti
 Expressa arbusto regerit convicia, durus
 Vindemiator, & invictus, cui sæpe viator 30
 Cessisset, magna compellans voce cucullum.
 At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
 Persius exclamat: Per magnos, Brute, deos te
 Oro, qui reges consueris tollere, cur non
 Hunc Regem jugulas? operum hoc (mihi crede)
 tuorum est. 35

(a) procurrunt plerique MSS. & Acon. concurrunt sœ
 Cruq. quinque Pulman. & Torrent.

(b) multoque plures & meliores codd. Torrent. mustoque
 D. Heint.

SATYRA VIII.

Canidie & Saganæ veneficia describuntur ac detestantur.

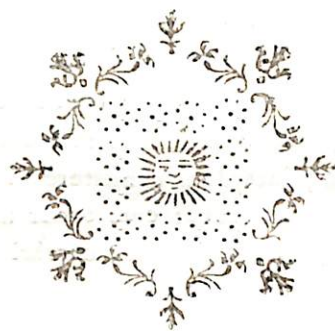
Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum:
 Cum faber incertus scamnum faceretne Priapum,
 Maluit esse deum: deus inde ego, furum aviumque
 Maxima formido; nam fures dextra coercet,
 Obscænoque ruber porrectus ab inguine palus: 5
 Ast importunas volucres in vertice arundo
 Terret fixa, vetatque novis considerare in hortis.
 Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
 Conservus vili portanda locabat in arca:
 Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum, 10
 Pantolabo (95) scurræ, Nomentanoque nepoti.
 Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
 Hic dabat: hæredes monumentum ne sequeretur (96).
 Nunc licet Esquiliis (97) habitare salubribus, atque
 Aggere in aprico spatium; quo modo tristes 15
 Albis informem spectabant ossibus agrum.
 Cum mihi non tantum furesque feræque suetæ
 Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori,
 Quantum, carminibus quæ versant atque venenis
 Humanos animos: has nullo perdere possum, 20

Nec prohibere modo, simul ac vaga luna decorum
 Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocentes.
 Vidi egomet (98) nigra succinclam vadere palla
 Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
 Cum Sagana majore (99) ululantem: (pallor utrasque 25
 Fecerat horrendas adspecu) scalpere terram
 Unguibus, & pullam divellere mordicus agnam
 Cœperunt; cruor in fossam confusus (a), ut inde
 Manes elicerent, animas responsa daturas.
 Lanca & effigies erat, altera cerea: major 30
 Lanca, quæ pœnis compesceret inferiorem.
 Cerea suppliciter stabat, servilibus, utque (b)
 Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera, sævam
 Altera Tisiphonen: serpentes, atque videres 35
 Infernas errare canes; lunamque rubentem,
 Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
 Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
 Corvorum, atque in me veniat mictum atque cacatum
 Julius, & fragilis Pediatia (100), furque Voranus.
 Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes 40
 Umbræ cum Sagana resonarint triste & acutum?
 Utque lupi barbam (101) variæ cum dente colubræ
 Abdiderint furtim terris; & imagine cerea
 Largior arserit ignis; & ut non testis inultus
 Horruerim voces Furiarum & facta duarum. 45

(a) diffusus duo Torrent.

(b) ut quæ tres Pulm. duo Torrent.

Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
 Diffissa nate ficus: at illæ currere in urbem.
 Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendum (102)
 Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
 Vincula, cum magno risuque jocoque videres. 50.

SATYRA IX.

Molesti cujusdam hominis importunam loquacitatem describit.

IBam forte via sacra, sicut meus est mos,
 Nescio quid meditans nugarum, & totus in illis:
 Adcurrit (a) quidam notus mihi nomine tantum,
 Arreptaque manu, Quid agis, dulcissime rerum? (b) 4
 Suaviter, ut nunc est, inquam: & cupio omnia quæ vis.
 Cum adseclaretur: Numquid vis? occupo: at ille:
 Noris nos, inquit, docti (103) sumus. Hic ego, Pluris
 Hoc, inquam, mihi eris. Misere discedere quærens,
 Ire modo ocius, interdum consistere, in aurem
 Dicere nescio quid puero: cum sudor ad imos 10
 Manaret talos, O te, Bolane, cerebri
 Felicem! ajebam tacitus; cum quidlibet ille
 Garriret, vicos, urbem laudaret. Ut illi
 Nil respondebam: Misere cupis, inquit, abire,
 Jamdudum video: sed nil agis: usque tenebo, 15
 Persequar. Hinc quo nunc iter est tibi? nil opus est te

(a) adcurrit omnes Lambin. Cruq. Pulm. & Torr. occurrunt MSS. Fabricii.

(b) quid agis, dulcissime rerum? Dacierus. quid agis, dulcissime, rerum? Acron. & plures interpretes.

Circumagi: quemdam volo visere, non tibi notum:
 Trans Tiberim longe cubatis, prope Cæsaris hortos.
 Nil habeo quod agam, & non sum piger; usque sequar te.
 Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asellus, 20
 Cum gravius dorso subiit (104) onus. Incipit ille:
 Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
 Non Varium facies: nam quis me scribere plures
 Aut citius possit versus? quis membra movere 24
 Mollius? invidet quod & Hermogenes, ego canto.
 Interpellandi locus hic erat: est tibi mater?
 Cognati, queis te salvo est opus? Haud mihi quisquam:
 Omnes composui. Felices! Nunc ego resto.
 Confice; namque instat fatum mihi triste, Sabella (105)
 Quod puero cecinit, divina mota anus urna. 30
*Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
 Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra:
 Garrulus hunc quando consumet cumque: loquaces
 Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit ætas.*
 Ventum erat ad Vestæ (106), quarta jam parte diei 35
 Præterita, & casu tunc respondere vadato (107)
 Debat; quod ni fecisset, perdere litem.
 Si me amas, inquit, paulum hic ades. Inteream, si
 Aut valeo stare, aut novi civilia jura: 39
 Et propero quo scis. Dubius sum, quid faciam, inquit;
 Tene relinquam, an rem. Me sodes. Non faciam, ille;
 Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum est
 Cum victore) sequor. Mæcenas quomodo tecum?

Hinc repetit. Paucorum hominum, & mentis bene sanæ:
 Nemo dexterius fortuna est usus. Haberes 45
 Magnum adiutorem, posset qui ferre secundas (108),
 Hunc hominem velles si tradere: dispeream, ni
 Summosses omnes. Non isto vivimus illic,
 Quo tu rere modo: domus hac nec purior ulla est,
 Nec magis his aliena malis: nil mî officit unquam (a), 50
 Ditiior hic aut est quia doctior; est locus uni-
 Cuique suus. Magnum narras, vix credibile. Atqui
 Sic habet. Accendis, quare cupiam magis illi
 Proximus esse. Velis tantummodo, quæ tua virtus,
 Expugnabis; & est qui vinci possit (b): eoque 55
 Difficiles aditus primos habet. Haud mihi deero:
 Muneribus servos corrumpam: non, hodie si
 Exclusus fuero, desistam; tempora quæram:
 Occurram in triviis: deducam. Nil sine magno
 Vitæ labore dedit mortalibus. Hæc dum agit, ecce 60
 Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, & illum
 Qui pulchre nosset: consistimus. Unde venis? &
 Quo tendis? rogat; & respondet. Vellere cæpi,
 Et prensare (c) manu lentissima brachia, nutans,
 Distorquens oculos, ut me eriperet: male salsus 65
 Ridens dissimulare: meum jecur urere bilis.

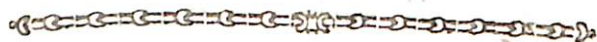
(a) nil mî officit unquam. Mî abest in quibusdam Cruq.
 inquam quidam Lambin. & Torrent. sex Pulm.

(b) poscit Muret.

(c) pressare edit. Lambin.

Certe nescio quid secreto velle loqui te
 Ajebas mecum. Memini bene; sed meliori
 Tempore dicam: hodie tricesima sabbata (109): vin' tu
 Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam, 70
 Relligio est. At mî: sum paulo infirmior, unus
 Multorum: ignosces; alias loquar. Hunc sine solem
 Tam nigrum surrexe mihi? fugit improbus, ac me
 Sub cultro linquit (110). Casu venit obvius illi
 Adversarius: & Quo tu turpissime? magna 75
 Exclamat voce: & licet antestari? (111) Ego vero
 Oppono auriculam (112): rapit in jus; clamor utrinque,
 Undique concursus. Sic me servavit Apollo.

SATYRA X.

suum de Lucilio iudicium tuetur, & quædam scribendarum Satyrarum præcepta adspersit.

(*) **N**Empe (113) in composito dixi pede currere
versus

Lucill: quis tam Lucill fautor inepte est,
Ut non hoc fateatur? at idem, quod sale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem (114).
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cetera;
nam sic 5

Et Laberî mimos (115), ut pulchra poemata, mirer.
Ergo non satis est risu diducere ridum
Auditoris: & est quædam tamen hic quoque virtus.
Est brevitæ opus, ut currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures. 10
Et sermone opus est modo tristi, sæpe jocoso:
Defendente vicem modo rhetoris, atque poetæ,
Interdum urbani, parentis viribus, atque
Extenuantis eas consulto. Ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque secat res. 15
Illi, scripta quibus comœdia prisca viris est,
Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque simius iste,

Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.
At magnum fecit (116), quod verbis Græca Latinis 20
Miscuit. O seri studiorum! quine putetis
Difficile & mirum, Rhodio quod Pitholeonti (117)
Contigit? At sermo lingua concinnus utraque
Suavior, ut Chio nota si commista Falerni est,
Cum versus facias, te ipsum percontor, an & cum 25
Dura tibi peragenda rei sit causa Petillî (118),
Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini (a),
Cum Pedius causas exsudet Poplicola, atque
Corvinus, patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis? (119) 30
Atqui ego cum Græcos facerem, natus mare citra,
Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus
Post mediam noctem visus, cum somnia vera:
In silvam non ligna feras insanius, ac si
Magnas Græcorum malis implere catervas. 35
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Defingit Rheni luteum caput; hæc ego ludo;
Quæ nec in ædes onent certantia iudice Tarpa (120);
Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta 40
Eludente senem, comis (b) garrere libellos
Unus vivorum, Fundani (121): Pollio regum

(a) oblitus patriæ patrisque latini, cum &c. *plures codd.*
patriæque, latine cum &c. *ita emendat Lambinus.*
(b) comes duo *Cruq.*

Facta canit, pede ter percusso (122): forte epos acer,
 Ut nemo, Varius ducit (a): molle atque facetum
 Virgilio annuerunt gaudentes rure Camænæ. 45
 Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino (123),
 Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
 Inventore minor: neque ego illi detrahere ausim
 Hærentem capiti multa cum (b) laude coronam.
 At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem 50
 Plura quidem tollenda relinquendis: age, quæso,
 Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
 Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
 Non ridet versus Enni gravitate minores,
 Cum de se loquitur, non ut majore repressis? 55
 Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
 Quærere num illius, num rerum dura negarit
 Versiculos natura magis factos, & euntes
 Mollius? ac si quis pedibus quid claudere senis
 Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos 60
 Ante cibum versus, totidem cœnatus: Etrusci
 Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
 Ingenium: capsis quem fama est esse librisque
 Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
 Comis & urbanus, fuerit limatior idem, 65
 Quam

(a) ducit plures Lamb. Pulm. dicta duo Pulm. ductu alii MSS.

(b) multa cum plurimi. cum multa tres Pulm. & Torrenti. cumalata unus Pulm. & Torrent.

Quam rudis, & Græcis intacti carminis auctor,
 Quamque poetarum seniorum turba: sed ille,
 Si foret hoc nostrum fato dilatus (a) in ævum,
 Detereret sibi multa, recideret omne, quod ultra
 Perfectum traheretur; & in versu faciendo 70
 Sæpe caput scaberet, vivos & roderet unguës.
 Sæpe stilum veritas, iterum, quæ digna legi sint,
 Scripturus: neque te ut miretur turba, labores,
 Contentus paucis lectoribus: an tua demens
 Vilibus in ludis dictari carmina malis? 75
 Non ego; nam satis est equitem mihi plaudere: ut audax
 Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
 Men' moveat cimex Pantilius? aut cruciet (b), quod
 Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
 Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli? 80
 Plotius, & Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
 Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
 Fuscus: & hæc utinam Viscorum laudet uterque.
 Ambitione relegata, te dicere possum,
 Pollio, te, Messala, tuo cum fratre: simulque 85
 Vos Bibule, & Servi: simul his te, candide Furni (124):
 Complures alios, doctos ego quos & amicos
 Prudens prætereo, quibus hæc, sint qualiacunque,
 Arridere velim, doliturus, si placeant spe

(a) dilatus Bembus, quatuor Lambin. delatus quatuor Crug. delapsus unus Pulm. & Ascens.

(b) cruciet plures Pulm. & Torr.